

REDACȚIA

Arad, Deal Ferenca-utca nr. 20.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:
 pe un an 20 oor.
 pe 1/2 an 10 .
 pe 1/4 an 5 .
 pe 1 lună 2 .
 K-rii de Duminecă pe an
 4 coroane.

Pentru România și străinătate
 pe an 40 franci.

Manuscrisurile nu se înapoiază.

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deal Ferenca-utca nr. 20.

INSERTIUNILE:

de un șir garmond: prima
 dată 14 bani; a doua oară
 12 bani; a treia oară 8 b
 de fiecare publicațiune.

Atât abonamentele, cât și
 inserțiunile sunt a se plăti
 înainte în Arad.

Telefon pentru oraș și comitat 502.

Borisori nefrancați nu se primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Anul VI.

Număr de Duminecă

Nr. 42

Un răspuns demn.

Lupta pentru scaunul episcopesc arădan par'că nu s'a sfârșit încă. Nu, ei din partea celor căzuți de două ori cu arhimandritul Hamsea se încearcă și acum marea cu degetul. Nu mai departe decât în zilele acestea, ei publică în „Aradi Közlöny“ lucruri nu se poate mai de osândit: neadevăruri struntate și calomniile îndrăznețe, la adresa nou alesului episcop al eparhiei Aradului. După cum de mai multe zile în niște fișici din Oraștie și Timișoara se scriu murdării nespuse la adresa fruntașilor români arădani, împotriva cărora, prin măturii minciinoase — lucru ce s'a dovedit — au vrut să pună la cale adevărat asasinat moral.

Ni-am impus tăcere și liniște față de banditismul infiorător. Nu li-am făcut cinstea să stăm de vorbă cu agenții provocatori — hienele, cum li-am numit — nici când ei s'au atins de ce avem mai scump și mai sfânt: cinstea și liniștea familiilor noastre. Am rebdat și când am văzut că se atentează la onoarea celui mai venerat dintre noi, un barbat încarunțit în lupte și în tîmbl de câte ori e vorba de muncă și jertfă.

La urma urmelor ar fi și trist ca oameni cinstiți să treacă să se aplece zilnic cu vorbe multe chiar și față de niște plămuitori de rînd, pe cât de rei, pe atât și de proști... Poliția și judecătoria pune-va, în cele din urmă, la locul lor pe netrebnici.

Campaniei destrăbălate din foile ungurești trebuia să i-se dea însă un răspuns demn.

El s'a dat prin următoarea declarație publicată în „Arad és Vidéke“ și „Függetlenség“ din loc:

„Dela moartea mult jelițului episcop Iosif Goldis dar' mai ales dela alegerea de episcop gr. or. români încoace, în numele cărturarilor români din Arad, nume luat în deșert, atât în foile locale cât și în alte foi ungurești din patrie, s'au împrăștiat tot felul de neadevăruri sfruntate și calomniile atât la adresa nou alesului episcop Vasile Mangra cât și la adresa altor fruntași, barbați cinstiți în societatea română arădană, și aceste publicațiuni anonime se dau apoi ca păreri ale cărturarilor români.

„Nu numai din stimă către persoana nou alesului episcop Vasile Mangra, dar' și din considerație către cetățori, ne simțim datori să declarăm:

„not, subemnațit, ca membri ai societății culte arădane și credincioși ai bisericii gr. or. române nu luăm solidaritate cu publicațiunile neîntemeiate și în numele dreptății și a bunelor moravuri rugăm pe onorata presă din patrie ca pe viitor să nu mai dea loc unor publicațiuni de asemenea natură, cari ofensează adânc și pe nedrept cinstea și considerația.

Arad, 20 Octomvrie 1902.

„I. I. Pap, protosincol, Dr. Nic. Oncu, directorul băncii „Victoria“, Dr. Sever Ispravnic, avocat, Traian Vășian, preot, Vasile Goldis, secretar consistorial, George Purcariu, asesor consistorial, Aurel Chelnicu,

cean, contabil consistorial, Sever Secula, referent ajut., Virgil Mihulin, arhivar cons., Vasile Pap, avocat, Georgiu Lazaru, adv., deputat simodal și asesor consistorial, R. Ciorgariu, director seminarial, P. Truția, avocat, Sava Raicu, secret, al băncii „Victoria“, Gerasim Serb, referent consistorial, Vasile Olariu, ref. aj., Dionisie Popovici, asesor cons. și cassar, Procopie Givulescu, ref. aj., Iuliu Herbay, secretar de bancă, Dr. Ioan Suciu, avocat, Dr. George Popa, pretor, Dr. Lavin Tamășdan, avocat, Dr. Petru Tipos, profesor, Ioan Costia, profesor, Dr. T. Botis, profesor, N. Mihulin, profesor, G. Ciuhandu, profesor, Trifon Lugoianu, prof., I. Nicorescu, profesor, Dr. Iustin I. Suciu, profesor, Ioan Kissu Șirianu, publicist, Const. Don, episcop, Traian Pacu, George Adam, funcționar de bancă, N. Marcu, funcționar de bancă, Georgiu Popovici, cassar al „Victoriei“, Dr. Augustin Straițaru, candid. de avocat, Simeon Anciu, funcționar la tribunal, T. Mihailovici, Ioan Luca, jude regesc în pensie, Gavril Bodea, paroh, Teodor Kapp, notar în pensie, Aug. Rubenescu, Iosif Moldovan, dir. de școală, Petru Simion, Teodor Givulescu, învățator, N. Ștefu, inv., Dr. Aurel Demian, medic, Ioan Moldovan, Vasile Arjoca, Petru Vasilon, Petru Minisan, Lavin Magdu, Ath. Popovici, Al. Anciu, M. Popovici, Eugen Popovici, funcționari la „Victoria“.

Vor ști acum și Ungurii, că în Arad nu s' decă doi-trei Români, față de ceilalți toți, cari merg cu ura lor până a lovi în prestigiul bisericii române naționale, scriind câte neadevăruri toate împotriva alesului episcop. Și s'a mai dat astfel dovada, că cel care scrie pela ziarele maghiare nu vorbește în numele cărturarilor români arădani, ci Români în Arad sunt împărțiți așa: pe d'oparte cei subscriși în declarație, cari vor pace și respectarea votului Sinodului, ear pe cealaltă parte Hamsea-Beles-Rozvány și Csicsó, cari colindă pela „Aradi Közlöny“ cu tot felul de știri, lovind nu în Mangra numai, dar în toți cei cari l-au ales și mai presus de toate în însași biserica dreptmăritoare a răsăritului.

Credincioșii acestei biserici bine au făcut când și-au ridicat glasul.

Să nu se oprească însă la atât, ci în cercul lor de cunoștință să propage stărpirea buruienilor rele, a preținșilor „români de frunte“, cari tulbură pacea, nu vor să trăiască în frație ci urei și neadevărului se închină.

Cine cu sabie umblă, de sabie să piară!

Numeri cari îngrijorează. După știrile din Budapesta, e vorba ca pe viitor să fie chemați sub arme, pe câte trei ani, 20 000 rezerviști. În același timp s'au comandat pentru armata împărătească tunuri noi și corăbii mari de războiu. Cu un cuvânt, par'că ne-am pregătit de războiu.

Et trist însă, că pe când ministrul de războiu cere soldați mai mulți, cel de finanțe arată și el că pe anul viitor și dările sporesc, ear' datele statistice spun că din cauza sărăciei tinerii fug din țară, în America.

S'a ajuns astfel, că în 14 comitate abia 50 dintr'o sută se înfațează la asenare; în alte 12 comitate se înfațează 37 dintr'o sută. Va să zică dintre tinerii a 26 comitate abia

46.5% s'au prezentat la asenare, nici jumătate deci! Și acestia însă nu sunt fruntea, ci cel mai slab, așa că dintr'o sută abia au fost buni de miliție 11—13. Și fiindcă astfel nu s'a putut întreg numărul cerut din acele comitate, din horaul țării, s'au luat mai mulți din restul țării, lipsindu-se de brațele muncitoare tocmai comitatele cari produc și susțin astfel din munca lor țeara întreagă.

Uneltirile rusești.

Uneltirile rusești în Balcani îi pune pe griji și pe Unguri. Mai ales, că după știrile din urmă, Bulgarii, îndemnați de Rusia, au provocat în Macedonia așa răzcoala, încât nu se știe cum trupele turcești vor reuși s-o potolească.

Asupra țintei ce urmărește Rusia prin aceste uneltiri, „Alkomány“ de Marți scrie, între altele, următoarele:

„Rusia este o împărăție închisă din toate părțile, care luptă de zeci de ani împotriva Angliei, ca putere mare. Spre nord însăși natura pune stavilă armatei rusești, după a cărei legi neînvinse și ne schimbate porturile nordice rusești — în urma întinericului și a gerului — nu pot fi umbiate cu corăbii mai mult decât șese luni pe an și și în acest restimp scurt, corăbiile rusești numai prin mările bine întărite engleze ar putea străbate; din-spre-Sud năile rusești sunt oprite prin contractul de Berlin să treacă Bosforul. La Apus Rusia se mărginește cu puterile europene. Prin urmare între împrejurările actuale, Rusia numai străbătând lungul Siberiei ar putea să atace puterea marină a Angliei, dacă diplomația engleză nu i-ar fi pus stavilă și pe acest teren Rusiei. Anglia e putere de mare, prin urmare numai pe mare poate fi frântă. Luând în socotință această împrejurare, ar trebui să dăm o însemnătate deosebită porturilor resăritene din Siberia dacă nu s'ar fi făcut tovărășia anglo-japoneză și dacă toate stațiunile de cărbuni necondiționat de lipsă de pe mările indice, africane, și din Oceanul Atlantic n'ar fi proprietatea englezilor. Intre împrejurări de aceste însă porturile siberiene n'au lăta însemnătate, decât a unor porturi de apărare.

Toate împrejurările aceste ne arată pe deplin căile piezișe și scopul ascuns al diplomației rusești, care nu poate fi altul, decât a străbate pe unde numai poate mai cu ușurință, adică peste Balcanul locuit de popoarele slave, și a ajunge astfel la Marea Adriatică, unde mai toate puterile europene sunt reprezentate.

Să adunăm însă firele, cari ne aduc la cale; Rusia iată, că a și ocupat porturile Burgas și Varna; precum se vedește „numai“ cu scopul de a inființa aici stațiuni de cărbuni. Dar ce lipsă are Rusia de o stațiune de cărbuni în depărtare de 480 kilometri de patria mamă? O depărtare de aceasta o fac corăbiile rusești în vreme de o zi. Dar să mergem înainte numai. N'a trecut nici anul doară de când s'a vestit și oficios, că cu sprijinul material al Rusiei are să se inființeze linia principală ferată a Balcanului dintre Varna și Antivari. Linia aceasta ar lega două teritorii prietene Rusiei; Bulgaria și Muntenegru; principele Nichita, care trăiește

din mila Rusiei, asemenea ar pune la dispozițiunea Rusiei portul Antivari cu numele de stațiune de cărbuni, de fapt însă de port militar rusec și astfel linia ferată balcanică ar servi de comunicațiune între două porturi rusești, liferând liber armata rusească pe malurile Mării Adriatice, care s'ar umplea îngrabă de corăbiile rusești. Planului acestuia îi pun stavilă numai două împrejurări; linia ferată ar trebui să treacă prin Macedonia și Albania, adică pe teritoriu turcesc, ear Rusia peste Turcia nu poate să ligureze ostași. Rusia numai așa dă din drum stavila aceasta, dacă va rescula pe albanezi și macedonenii contra turcilor, dacă cu vorba va elibera aceste teritorii, de fapt însă le supune puterii rusești cu întreaga peninsula Balcanică. La cas de reușită, stavila e scoasă din cale; trupelor rusești li-ar sta drumul liber spre Marea Adriatică, unde apărând corăbiile militare rusești spre apărarea portului Antivari, ar domni peste întregul teren, ear starea de putere mare a monarhiei noastre ajunsă între două focuri ar fi junghiată chiar în inimă.

Da, mișcarea rusească ne face să credem, că după mișcările din Balcani are să urmeze amestecul Rusiei. Va fi bine, dacă cu aceste împrejurări prevăzute acum se va ocupa și diplomația noastră și va lucra într'acolo, ca să știe deja de acum cercurile competente, că monarhia noastră, deși nu împedecă lupta pentru libertate a popoarelor, totuși nu poate suferi amestec străin în vecinătatea-i apropiată. Ungaria a fost de-a lungul veacurilor zid de apărare contra războaielor și atacurilor balcanice. Numai Ungaria a suferit consecunțele triste și seculare a acestor războaie. Ar fi o lașitate nedeamnă de trecutul strălucit, dacă am lăsa, ca asupra popoarelor respinse și disciplinate de noi, în detrimentul nostru, Rusia să-și ridice steagul de isbândă.

Puterea României.

Puterea mândrului regat al României este pe de-o parte libertatea ce domnește în țeară, ear pe de altă parte bunătatea și cumințenia cu care sunt acolo tratați până și străinii.

Pentru ilustrarea acestor afirmări, dăm mai la vale un discurs important pe care l'a rostit în ședința dela 16 Octomvrie a consiliului comunei București dl Ioan Bibicescu, vechiu publicist, fost deputat, actual director la Banca Națională și consilier municipal.

Estă discursul:

Domnilor consilieri,

Socotesc că e o datorie pentru mine, ca cu această ocaziune, să constat că consiliul comunal, chiar în momentele când se asvirie asupra țării noastre acuzări nedrepte, injurioase și revoltătoare, acuzări că țara noastră ar persecuta pe evrei pentru credințele lor religioase, socotesc, zic, că e o datorie să constat că consiliul, chiar acum, a păstrat seninătatea deciziunilor lui și că la ură și insulte, acum ca tot'dauna, răspunde orin punerea școalelor evrești pe acești linie cu cele românești și le scutește de ori-ce plată. Intocmai cum sunt și școlile Primăriei. (Aplause).

Socotesc că sunt dator și constat aceasta, pentru că consider ca o datorie pentru noi, reprezentanți ai populațiunii Capitalei, să îngrijim, nu numai averea ei ma-

terială, ci să îngrijim, să facem să rămâne neatinși și recunoscuți de ori-ce om drept, acel frumos patrimoniu de civilizație genetică pe care-l are poporul Român, acel capital de simțimente nobile și umanitare, care fac caracteristica lui și îl inspiră și călăuzesc faptele de toată ziua. (Aplause).

În acest seop, rog consiliul să-mi acorde cât-va timp pentru a cita și clasa și alte fapte, cari, prin ele înșiși, vor întocmi tabloul simțimentelor nobile, ce împodobesc inima Românilor.

Nu e școala israelită „Max Axil” singura care se bucură de binefacerile și protecțiunea consiliului comunal. Toate câte au cerut, s'au folosit de scutiri, pentru că am privit școala ca o instituție merită, nu numai de a lumina, ci și a face pe om mai bun, și n'am refuzat nici odată și nimănui de ori-ce credință și ori-ce naționalitate, sprijinul ce am putut da, când ni s'a solicitat. Însemnează aceasta oare persecuție din cauza credințelor religioase?

Am scutit școlile naționalităților străine, am scutit școlile evreiești de taxele de construcție ce ar fi fost pentru ele o sarcină.

Am mers mai departe, în ciclul încurajării posibile; am cuprins și societățile de bine-facere, de ajutor reciproc, de îmbărbătare a elevilor săraci, de procurare de cărți, care din sărbători își procură fonduri, am cuprins pe toate fără preocupare de naționalitatea lor; s'au scutit de taxe societățile evreiești, cari urmăreau chiar binefacerile pentru privați, ca ajutoare de bolnavi, căsătorii de fete sărace, etc.

Cu plăcere adaog că acest consiliu, și o spun spre onoarea simțimentelor lui, a dat un vot, sunt cât-va ani, prin care a dispus a se scuti de taxe societățile de bine-facere și de ajutor fără osbire de religie, sau naționalitate, când prin statutele lor au scop umanitar. Ca urmare acestui vot, pentru anul bugetar 1901—1902 numărul societăților scutite de taxe au fost de 32 române, 32 israelite 6 internaționale, 5 germane, 2 maghiare, 1 polonă, 1 austriacă.

Socotesc că nici asemenea fapte nu vădese că am fi lipsiți de simțimente umanitare și că am persecutat pe cineva pentru credințele lui religioase; socotesc că, tocmai din contră, tratând societățile străine de binefacere și ajutor întocmai și fără vre-o deosebire ca pe cele românești, am dovedit, nu numai simțimente de toleranță, ci dorința manifestă de a ajuta pe membrii acelor societăți ca să-și poată atinge scopurile lor umanitare.

Dl Th. Niculescu. La distribuirea de ajutoare bănești s'au dat ajutoare și la 20 familii israelite.

Dl I. G. Bibicescu. Așa e. Mulțumesc că mi-ai aduceți aminte și adaog că ori de câte-ori o distribuie de pâine confiscată se face, nu se uită săracii israeliți; ear' institutelor de bătrâni sau bolnavi israeliți li-se dă în asemenea cazuri, tot atâta pâine ca și institutelor similare românești.

Nu e acesta semn de persecuție religioasă. Dar noi avem defectul calităților noastre; facem ori-cum binele, modest, în tăcere, fără reclamă, ca un eflux al simțimentelor noastre de toleranță, și din această cauză, în loc de mulțumiri meritate ne atragem acușări nemeritate, cari sunt crezute de cel-ce nu cunosc adevărata stare a lucrurilor.

Dar să urmez espunerea.

Primăria are un serviciu sanitar, îndatorat a da consultații și ajutor oamenilor săraci, fie la localele destinate pentru aceasta, fie chiar, în cazuri mai grave, la domiciliu. Acest serviciu își îndeplinește umanitarea lui datoric, fără să intrebe pe cel-ce solicită ajutor, dacă e român sau dacă e evreu.

Avem un serviciu de vaccinare contra variolei. A costat mult acest serviciu, dar a adus foloase mari, enorme. Nu mai avem variole în orașul nostru, ceea-ce nu se vede în prea multe orașe străine. Și acest serviciu s'a făcut și se face gratis la toți locuitorii capitalei, fără deosebire de credințe religioase sau de naționalitate și astfel am ajuns că variola nu mai bănture pe nimeni în București nici pe român, nici pe evrei nici pe cetățeni străini.

E vre un om drept care să poată susține că aceste fapte ale noastre văd lipsă de simțimente umanitare sau vrăjba și persecuție religioasă?

Să trecem la spitale.

N'am țifre dela toate, pentru-că mi-a lipsit timpul d'a le aduna, și cred că nici cu totul necesar nu este, căci nu urmăresc un studiu amănunțit, ci numai indicățiuni pentru cine ar voi să-l facă.

La spitalele noastre, adevărate instituțiuni de bine-facere, model de instituțiuni umanitare, se găsească suferinzi fără osbire de religione sau de naționalitate; vin chiar bolnavi din apropiatele state vecine, căci găsească la noi, toți fără osbire, și medicii și medicamente, și hrană, și pat în spital, toate și pentru toți cu totul gratis.

Ar putea cel ce ne asviră insulta că suntem lipsiți de simțimente umanitare și că persecutăm pe oameni pentru religia lor, ar putea să citeze multe popoare din mijlocul cărora ne vin acușările, cari să facă pentru omul suferind, fie el ori-cine, sacrificiile ce se fac la noi în tăcere, fără laude ca o resfrângere a simțimentelor noastre umanitare și cari tocmai din această cauză ni-se par lucruri fără însemnătate?

Nu; asemenea casuri nu se văd des, din contră, s'au ivit astfel de cazuri, pe cari mi-le amintesc un coleg, s'a ivit cazul când un stat vecin a cerut guvernului nostru să plătească pentru doi români îngrijiți în spitalele acelui stat și n'a renunțat la cererea lui decât când i s'a edit că în spitalele noastre s'au primit și îngrijiți, cu totul gratis, nu două, ci sutimi de cetățeni ai acelui stat.

Îată, de pildă, țifrele bolnavilor îngrijiți în spitalele Eforiei:

În anul 1901, s'au primit și îngrijiți în aceste spitale:

24 407 bolnavi români
12 880 streini
1 429 israeliți
ear la consuțațiunile gratuite au fost:
70 200 români
54 262 streini
19 464 israeliți

Să nu se uite însă că și la celelalte spitale, bolnavii se primesc fără a-i întreba cineva nici cum se închină, nici de ce naționalitate sunt; nici că acela fiind mai aproape de cartierele evreiești probabil că primesc și cauta evrei în proporție mai mare decât ale Eforiei. Să nu se uite de asemenea că evrei au și spitalele lor proprii. (Va urma).

Exposeul ministrului Lukács.

În ședința de Mercuri a Dietei ungare ministrul de finanțe Lukács a făcut exposeul cheltuelilor și veniturilor pe anul viitor.

Etată cât se proiectează:

Cheltuelii ordinare . 1.000,664.498 c.
Venituri 1.051,555.204 „
Ar rămâne deci un
prisos de 50,890.706 „

La administrația fondurilor extraordinare față de 39,381 270 cor. venituri, stă suma de 89,798.172 cor. cheltuelii; așadar' 50.416.902 cor. lipsă.

Ceea-ce, în suma definitivă de 1.090,462.690 cheltueli și 1.090,936 474 venituri însemnează 473 804 c. prisos, cu 268.654 cor. mai mult ca în anul trecut.

Etată acum cum se împart sumele:

Ministerul școlilor și de culte.

Cheltuelile ordinare s'au urcut cu 2,461.614 cor. Din suma aceasta

264.432 cor. spor e pentru universitatea din Pesta; 317.139 cor. pentru școlile medii, o parte însemnată dându-se pentru cele confesionale; pentru învățământul popular s'a prevăzut un spor de 1,108.311, din cari 534.002 c. pentru școlile elementare de stat.

Pentru ajutorarea bisericilor s'a prevăzut un spor de 600.000 cor.

Ministerul de justiție. Proiectul prevede un scăzământ de 84.106 cor.

Ministerul de agricultură. Se cere un spor de 813.177 cor. Din aceștia 283.224 cor. pentru ajutorarea încă a 2 comitate din Nordul țării, precum și pentru ajutorarea (dându-se de lucru) Sécuiilor.

Pentru înlesnirea lucrătorilor agricoli (avansuri ca să-și cumpere unelte) s'au prevăzut 300 000 cor.

Ministerul de honvezi. S'a prevăzut, față de anul trecut, un spor de 887.547 coroane, din care sumă

183.500 e spor pentru întreținerea școlilor militare honvezești.

Ministerul de comerț. Proiectul prezintă un spor de 7,699.292 cor. Din această sumă, 6,854.140 c. pentru nouă cai ferate, 650.690 cor. pentru telegraf și telefon.

Dela congregația din Timișoara.

Ditr'o corespondență ce primim dela un fruntaș scoatem următoarele:

„Iau parte la viața municipală a comitatului Timișoarei de 30 ani. Am cunoscut în acest interval pe toți fișpanii și peste tot, am petrecut cu luarea aminte cum se administrează comitatul nostru. Pot să mărturisesc în conștiință însă, că rar un fișpan și-a dat atâta silință să facă o bună administrație, să slujească tuturor dreptate și să mulțumească și ajute pe toți câți reurg la el, ca actualul fișpan dl Dr. Molnár Viktor.

„Dacă, cu toate acestea, Lendl și Górove au formulat acușatiuni, acestea pe fișpan nu-l pot atinge. Doar chiar dinsul a fost care a stăruit pentru numirea unei comisii de anchetă, luând în comisie și pe protopopul român I. Pepa. Și cei cari cunosc pe fișpanul Timișorilor, sunt, desigur, liniștiți: ei știu, că dacă se vor dovedi vinovați unui slujbași, își vor lua pedeapsa, căci fișpanul nostru nu-l omul care să închidă ochii, că ține mult la aceea, ca cinstea să domnească pretutindeni și peste tot a dat nu o dovadă, ci multe, că greșelile din trecut și scăderile ce a găsit când a venit aici, ține să le îndrepteze, ca astfel în comitatul nostru să nu fie nemulțumiri ci pace și frație.

BANDA.

Sub titlul „Invinuiri false” ziarul kossuthist arădan „Függetlenség” (dela 24 Oct. serie un articol, din care publicăm următoarele:

„Sub titlul „Funcționar stricat” ziarul român „Controla” din Timișoara a scris un articol Articol ținut pe așa gias și atât de bătăran, încât așa poate că n'a mai ieșit de sub tipar nicăiri! E de neîngăduit, că în opinia publică românească a făcut mare surprindere articolul menționat, de oare-ce este plin de calomnii mărunte și minciuni. Zice că în afacerile imorale din Arad joacă rol mare un „domn român”, care are rol conducător la unul din institutele economice din Arad, care e membru al comitetului parochial din loc, deputat în Sinodul Arădan și în Congresul Național bisericesc dela Sibiu etc. Autorul articolului atacă pe amintitul domn cu vorbe murdare otrăvite numai în gura vagabonzilor din drumul mare și a bandiților, scriind despre viața lui morală cel mai rău testimoniu. În urmă a trage atenția autorităților bisericești și trimite pe numitul domn în judecata societății, sperând că autoritatea bisericească îl va destitui din toate demnitățile.

„Când a apărut acest articol, se putea ști că autorul lui, Emanuil Măglaș, asupra cui țineste. Descrie atât de amănunțit persoana învinuită, încât ori-și cine a văzut de cine e vorba. Ear institutul în fruntea cărui stă „domnul român” deja în vârstă înaintată, cu inima liniștită a dat expresie părerilor că stă în față cu invinuirii răutăcioase. Direcția institutului a ținut ședință și față de haita demnă de dispreț și-a ținut drept datorie de onoare ca față de asemenea atent să apere pe funcționarul său înalt, față de puritanismul moral, cinstea, zelul și munca neobosită a căruia și-a manifestat încrederea și iubirea.

„Direcția a publicat declarația, ear Emanuil Măglaș a declarat apoi în Controla că își susține învinuirea și va dovedi „Domnul român” amestecat în această murdară afacere s'a dus apoi la poliție, unde a afirmat că ce jae murdar s'a făcut cu numele său stimat. Karafa Teréz, despre viața căreia am scris mult astă vară, declarase că întradever, „domnul român” a făcut amor cu ea. Funcționarul înalt, indignat în suflet, ceru ca să fie confrontat cu Teresa Karafa. Dr. B-dó Á. Á. Á., locotenent de poliție, cită atunci îndată și ascultă fata. În cameră era și „domnul român”; el auzia depuneri fetel, care spuse la urmă

că numitul domn este blond și înalt, amintise de el și astă-vară. Îi spuse și numele și numele spus era al domnului din cancelarie. Locotenentul de poliție văzu îndată că aici s'a amestecat la mijloc reaua-voință. Întrebă deci fata dacă a numit pe domnul ce sta în fața ei?

— Nu, eu pe domnul acesta nu-l cunosc! Nu l'am văzut nici-odată! — răspunse fata.

„Mărturisirea fu luată la protocol și se dovedi astfel, că Teresia Karafa și Emanuil Măglaș au vrut să măngească fără nici un temeiul numele stimatului domn. E sigur, că cineva a învățat fata, ea ea să amintescă la poliție de numele cinstit al domnului pe care nici nu-l cunoștea, ca să compromită astfel pe toată lăua pe domnul care ocupă poziție expusă. Confruntarea fetel cu „domnul român” a fost sgușitoare pentru cel cari au născocit această murdară hoție a onoarei.

„Poliția a citat la ascultare pe Emanuil Măglaș, cel care împrăștiase calomniile, dar acesta a refuzat să mărturisească, deși pe hârtie (în Controla) se lăudase grozav că poate dovedi și va și dovedi. Dar n'a făcut o, ci în chip laș s'a eschivat dela mărturisire, la care îl va constringe însă acum judele de instrucție.

„Actele afacerii au și ajuns la procuratura regească și azi-măne se va aduce decisiul, în care — după-cum suntem informați — se va respinge acușarea ridicată în contra „domnului român”, deoarece-ce în decursul investigației s'a dovedit că a fost acusat fără nici un temei și motiv, numai din interes privat și reavoință. Chastia se urmează însă, pentru-că „domnul român” cauta acum satisfacție și pe calea legii. (Societatea este de altfel în curat cu caracterul său integru, cu viața sa cinstită, mai presus de ori-ce bănuială!) Ieri a ridicat adică la procuratură, sub nr. 9007, învinuire contra Teresiei Karafa și a necunoscuților ei complici pentru crima de învinuire falsă.

„Procuratura regească va trebui să afle acum: oare cine a învățat pe fata căzuată Karafa Teréz să deponă mărturie minciunoasă și a cărui interes era acesta? E necesar ca să se știe și în marea publicitate cine stă la spatele acestei hoșii de onoare fără pereche? Trebuie să se știe, ce interes avea Măglaș să provoace această scandalosă afacere? Pentru-că, în fine, nu se poate răbda ca să fie calomniat în chipul acesta murdar un bărbat — fie acela român ori maghiar — care toată viața sa a fost cinstit, aiibă el ori-și-care opinie politice. Mulți știu și cred, că Măglaș este unealtă oarbă a unora cari această vândătoare de oameni o aduc în legătură cu alegerea de episcop al Aradului.

Că acesta e adevărul, că Măglaș este oaspe plăcut la sfânta mănăstire a Boitrogului, unde stăriț e Augustin Hamsea, că Csicsó e prieten și cu Hamsea și cu Măglaș, că Dr. Proca se plimba ostentativ în trăsură chiar, cu Măglaș, că Beles János a dus campania contra mangriștilor, — nu va fi greu de dovedit... Va fi frumos să fie citați alături: preacuviosul arhiman-drit Hamsea și Karafa Teréz.

Mai iute decât credeam: cei cari prin murdării au vrut să învingă, în murdării se vor îneca!

Mai este însă un caz și mai grav. Noi nu-l spunem, ci credem că presi maghiară, chiar cea care a luptat contra lui Mangra, se va scărbi și va da expresie disprețului său față de banditismul temerar care de luni de zile ține în frământare viața socială română din Arad.

ULTIME ȘTIRI.

Rescoală în Macedonia. Sofia, 23 Oct. Ziarul „Riformi” publică nouă știri despre strălucite învingeri ale răsculaților macedoneni. Kutrula, cap de bandă se ține bine în pasul Ruppel, unde atacat de trupele turcești. Zontoev a sosit la Perin și a luat comanda generală ear Jancov, pe care Turcii îl înconjuraseră, a scăpat norocos eu trupă sa întreagă.

Expoziția românească dela Sibiu.

Ce poate face strădania înțeleaptă și munca cinstită și fără răgaz, a dovedit cu prisos expoziția pusă la cale în Sibiu de cele două tovarășii române d'acolo: cea economică și cea de meseriași. Indemnați de harnicii lor preșidenți D. Comșa și V. Tordășianu, de zile multe atât meseriași români cât și economii fruntași, dar mai ales țărancile istețe, pregătit-au lucruri și trimis-le-au comitetului spre a fi așezate în marea sală dela Casa Societății (a Sașilor, căci așa sală mare Români nu au încă!), ca deschisă odată expoziția, și Români și străini să vadă ce sunt în stare să facă meseriași români cât și țărancile noastre neintrecute.

Fără să aducem laudă cuiva, ci numai spunând adevărul, caută să arătăm, că asemenea expoziție românească nu s'a mai văzut. Îndeosebi în ceea ce privește lucrurile femeiești: țesături, broderii, chindiseli și celelalte! Sala cea mare, unde odinioară se întrunea poporul român în conferința națională, era plină de grupe — grupe, fie-care înfațișând munca de mână a femeii române dintr'o mulțime de sate. Sus, în fruntea sălii, erau întocmite trei odăi țărănești: cum e pe la Reșinar, Seliște și Avrigh.

Tot acolo o reșinăreană țesea cătrinte, ear o selișteancă țesea pânză. Iți era drag să le privești, că erau nu numai istețe, dar și mândre și mai ales frumoase îmbrăcate, căci port așa draguț nu mai găsești, ori cât ai căuta printre Români.

În mijlocul sălii era o masă mare, pe dansa păpuși cât un copil d'un an și fie-care păpușă înfațișând portul a câte unui sat românesc, cele mai multe, se înțelege, de prin apropierea Sibiului, unde mai ales s'a păstrat curățenia portului. Astfel din Sibiu se înfațișa în mic un port de mireasă, Reșinar port de nevestă, Seliște port de fată, Sebeșul-s. port de nevestă, Mercurea port de nevestă, Avrigh, port de nevestă, Vaida-rece port de nevestă, Săscior port de nevestă, Lăslăul-rom. port de fată, Certege port de nevestă, Borgo-Prund port de fată și din Hunedoara port de pădureană.

Era apoi o furcă mare cu fuior ca zăpada. Apoi porturi de pe la Abrud, Năsăud, de pe valea Scașului, din tot Ardealul. Din Banat Bercaniș au trimis niște covoare de toată frumusețea. Tot așa din Maramuraș. Dar cine ar fi în stare să însire câte sunt, așa, după văzute, căci sunt mi de bucați, toate lucrate cu o dibăcie, în cât te cuprinde mirarea și cine li-a văzut, n'a putut îndestul să laude.

Însemnez totuși deosebit un cojoc mare din Năsăud, un peptar (cojocel) dela Basna, masa cu lucruri a seliștenilor, din mijlocul sălii, masa cu lucrurile româncelor din Bendorf și o îie de toată minunea, dela Reșinar, care de și e făcută la 1835 și fusese îmbrăcată de mama d-lui Dr. D. P. Barcianu când s'a cununat, este par'că numai de ieri și atrage luarea aminte cu atât mai osebit, cu cât privindu-o, putem face asemănare între portul d'atunci și cel d'acum. Se purtau mai lungi iele atunci, se vede că era belșug mai mare!

În sala mare mai erau apoi lucruri de tapiterii (un salon întreg), de măsari, case de fer, franzelar și un cofetar român vienez trimisese chiar în ziua aceea prăjituri și bomboane, în cât își lăsa gura apă.

O altă sală era plină cu lucruri de ale meseriașilor: trăsuri, cuptoare de fer, lăzi, cizme (era o pereche încât și lui Goliat i-s'ar fi potrivit), ghețe și câte de toate.

Deschiderea expoziției.

În sala frumos împodobită și cu flori și cu brădet, Duminecă pe la 11 ore abia mai încăpea. Mitropolitul Meșianu, generalul comandant Probst, cu toți oficerii, comitele săsesc Thalmann, vicișpanul, primarul orașului și fruntași numeroși veniseră să vadă harnicia română.

D. Comșa, președintele expoziției și al Reuniunii române economice, înconjurat de V. Tordășianu, președintele Reuniunii meseriașilor români, de Dr. D. P. Barcianu, Dr. P. Span și T. Popovici, membri în comitet, deschide expoziția printr'o vorbire în care arată ținta expoziției: a încuraja munca istețată și cinstită, și greutățile ce au trebuit învinse pentru a se pune la cale totul. Laudă îndeosebi — și cu drept cuvânt — harnicia țărancilor și bunăvoința cu care ele au primit să ajutore la cât mai strălucita reușită a expoziției.

Adevărul e însă, că dacă este cineva de laudat, apoi cinstea mare li se cuvine dlor D. Comșa, V. Tordășianu și Dr. Barcianu, cari de ani mulți stau în fruntea economilor și meseriașilor și-i îndeamnă la fapte bune și înalțătoare.

Duminecă peste 1000 persoane au vizitat expoziția.

Concertul.

Ca în tot-deauna la asemenea prilejuri, folositorul s'a îmbinat cu frumosul, după munca a urmat desfătarea. În Teatrul orașenesc corul Reuniunii de muzică din Sibiu, corul Seminaristilor și al meseriașilor din Sibiu, apoi corul mixt din Seliște precum și al meseriașilor din Sebeșul-săsesc, au dat concerte în cât înalțat-a sufletul tuturor celor căror li-s'a dat fericirea să-i asculte.

A început corul Reuniunii române de muzică din Sibiu, cel de care se leagă numele marelui nostru măiestru G. Dima și atâtea zile de glorie. Nu mai e corul acesta cum era, bagheta magică a lui Dima îi lipsește, dar drepti să fim: a cântat și acum cu o precizie și însuflețire care a stors ovațiuni multimei ce înțesea marea sală a teatrului. Laudă coriștilor, coristelor adorabile și măiestrului H. Kirchner, care a compus o impunătoare melodie următoarelor strofe ocazionale de A. Bêrsan:

Toți:

Român cu fruntea în sudoare,
O clipă lucrul voi lăsați
Și-n astă zi de sărbătoare
Ca frați cu frați vă adunați.

Un dulce glas pe toți vă chiamă
Din munți înălți din verzi câmpii
E al națiunii glas de mamă
Ce mult dorește pe-ai săi fi.

Corul plugarilor.

De veacuri lungi străbuna gîie
Cu ferul ager noi b-ăzdam,
Și'n holdă mândră aurie
Câmpii și dealuri îmbrăcăm.

Corul meseriașilor.

Mat tineri noi, cu harnicie
Unealta'n mîni am apucat
Ș'al nostru braț cu măestrie
Istețe lucruri a creat.

Corul plugarilor.

Dar spicele de aur pline
Noi în cunună le împletim
Și ori și când în rău și'n bine
Voiști cu voi le împărțim.

Corul meseriașilor.

Și noi cu drag vă facem parte
De tot, ce brațe făptuesc
Când greul vieții se împarte,
În toate frații bunți sporesc.

Toți:

O, națiune, mamă sfântă
L'alterul tău îng nunchișm
Și'n fața ta, ce ne încântă
Frăție'n veci, noi azi jurăm!

Spre slava ta voiști munci-vom
Cu gând deștept, cu brațe tari
Și altarul tău uniți păzi-vom
Români măestri și plugari.

Acompaniarea la pian a prestat-o d-na Minerva Dr. A. Brote, măiastră desevirșită și tot atât de gata la jertfe și oboșel când vorba e de a câștiga cinste numelui românesc.

Același cor a cântat apoi neintrecuta compoziție a lui G. Dima, Hora, care nainte cu șapte ani a stărnit o nemai văzută însuflețire în sala Ateului din București, când corul fu aplaudat de M. Sa Regina ear G. Dima fu decorat de Regele Carol.

Bine a cântat, dar de, ce să zicem, nu mai e Dima conducătorul, și apoi lipsea și orchestra.

Corul meseriașilor din Sebeș, sub conducerea d-lui învățator Pavel a executat „Marșul Cântareților” de Porumbescu, „Tot țî-am zis mândro” și „Știi mândro când ne iubiam” de T. Popovici. Laudă lui: a cântat spre mulțumirea tuturor și fost-a răsplătit cu aplauze șgomotoase.

Tot așa au fost aplaudați seminaristii: un cor puternic și bine condus de profesorul T. Popovici, — cari au cântat „Dorul instrăinării”, „Fosie verde de mohor” și „Hațegana”, compoziții dulci românești de T. Popovici.

Nu s'a lăsat mai prejos nici învățatorul Candin Popa, cu corul său mixt compus din meseriași din Sibiu și d-șoarele fice și soții ale meseriașilor. Acest cor a cântat „Era noaptea 'ntunecosa” și „M'as mărta” de T. Popovici și admirabila compoziție a lui Dima: „Măndruțică de demult”.

Cel care a stărnit însă furtună de aplauze și a trebuit să cânte câte de două ori fie-care cântare, a fost corul din Seliște, condus de învățatorul Crișan. Când s'a ridicat cortina, ni-se înfațișa un tablou ca în poveste. Zine, ear nu fete păreau frumoasele seliștence în portul lor de neintrecută eleganță. Ș'un ropot de aplauze le primi. După ce cântară însă, însuflețirea părea că nu mai are raargiul. Au cântat „Fântâna cu trei izvoare”, de Dima, „Hora ploaia”, „Inima de Român” de Porumbescu și „Răsune-tul Ardealului” de I. Vidu. Îndeosebi aceasta din urmă lacrimi ni-a stors, lacrimi de însuflețire, de mândrie și înduioșare.

Solista Bucșan a cântat cu atâtea dor și jale, în cât par'că a făcut-o Dumnezeu numai spre ace t sfârșit. Plîngea sufletul în noi toți.

Seliștenii pot fi mândri și de corul și de învățatorul lor!

Petrecerea dela „Unicum”.

După concert mulțimea mare a inundat sala mare dela „Unicum”, unde așezați la mese s'a petrecut până după miezul nopții. Atât corul Seminarului cât și al sodaliilor din Sebeș

(mai ales al acestora!) au cântat diferite piese; dl învățator Pavel și sodatul Axente au recitat anecdote ear tipograful Poponea a cântat solo.

Seria toastelor a deschis-o dl D. Comșa, care a laudat pe exponenți, căci lor avem a le mulțumi gloria zilei de azi.

Dr. Miron Cristea a vorbit în onoarea conducătorilor celor două reuniuni.

Dr. D. Barcianu în cuvinte bine simțite face tabloul suferințelor ce a trebuit să îndure poporul român. Dar ea și un nuc puternic, ale cărui rădăcini străbat și printre petri, acest popor nu s'a lăsat să cadă, ci mulțumită virtuților sale alese, a rămas în picioare și după ce atâtea valuri de popoare barbare au trecut peste el.

Inchină pentru reuniunile surorii, cari dând și ele ajutor, au contribuit să înalțe atât de mult nimbul sârbărilor.

Dr. P. Span a ținut o aventată vorbire pentru popor, scoțând la iveală, cu multă căldură și pricepere, însușirile alese ce le are poporul român, însușiri pe urma cărora ajungem la lucruri admirate de lumea întregă. Aduce apoi laude bine meritate celor cari au pus la cale expoziția.

Dr. I. Stroia, protopop în Seliște, vorbește în numele Seliștenilor, cari cu drag au dat mână de ajutor întru desevirșirea unui lucru atât de frumos, cum a fost expoziția și concertul.

Corul seliștean cântă apoi și stoarcă furtună de aplauze.

T. Popovici citește telegramele de felicitare și îmbrăbțare sosite dela: Societatea meseriașilor români din Brașov și Budapesta, dela P. Bariț, și „Bunui Econom”, Orăștie, meseriașii români din Turda, N. Munteanu, Seliște și D. Butcuiescu din București.

Redactorul „Tribunei Poporului”, Russu Șirianu, în numele meseriașilor români din Arad, al căror president este, salută pe bravii meseriași români din Sibiu, precum și pe membrii Reuniunii economice, cari ascultând sfatul căpeteniilor lor, au făcut cu putință să avem cu toții parte a fi de față la o atât de strălucită sărbare.

Este, zice d-sa, sărbarea aceasta încoronarea unei munci și lupte care un șir întreg de ani s'a purtat cu multă stăruință și mai ales cu multă înapădare de sine.

Mulțumiri se cuvine în primul rând, pentru toate, celor trei bărbați harnici din fruntea Reuniunilor: Dior D. Comșa, Dr. D. P. Barcianu și V. Tordășianu. Arată ce slabă era, de pildă numai cu 10 ani înainte de aceasta, reuniunea sodaliilor și cât s'a întărit și cum a propășit în urma stăruinței presidentului ei Tordășianu. Tot așa arată munca desvoltată la Reuniunea economică de d-nii Comșa și Barcianu. Inchină în onoarea acestor trei harnici bărbați

După ce vorbește Muntean din Sas-Sebeș, ține o vorbire mai lungă V. Tordășianu, amintind de munca stăruitoare a regretatului Nicolae Cristea, decedatul president de onoare al meseriașilor, apoi de spriginul dat pe vremuri acestor reuniuni de frații Brote, și alți amici, între care ține să scoată în relief pe Russu Șirianu. Prin aceasta s'a încheiat partea festivă a sărbării și a urmat dansul, în una din sălile d'alături.

O masă lungă s'a format apoi numai de meseriași, cari în mijlocul lor cu V. Tordășianu, Russu Șirianu, Tătar

(din S. Sebeş) și învățătorul Pavel, au petrecut vesel până târziu, toastându-se, declamându-se și cântându-se în cor și solo.

A fost o seară de neuitat.

R.

Adunarea generală a Reuniunii învăț. gr.-or. români din Bihor.

Învățătorii rom. gr.-or. din Bihor, de mult să luptă pentru a-și croi niște legi puse în statute în virtutea cărora să se perfecționeze, ca apoi puși în activitate să se poată îmbogăți cu cunoștințe metod. didactice și să își ridice vaza în stat, ca o corporațiune vrednică de stimă și ajutorare în lucrările sale; până atunci însă ce vor fi aceste întărituri de înalt guvern, învățătorii sunt ca niște oameni privați, fără a putea lucra precum cere interesul comun, fără simț de colegialitate, fără o uniformitate în metod, ci fiecare lucră de capul său, fără a-și împărtăși unit altora cunoștințele câștigate pe terenul vast al educației.

Pentru întărirea acestor statute se lucră de j. de 8 ani. Înaltul guvern ni le respinge făcându-ne diferite observări în esență.

O corporațiune care are legi contrare intereselor proprii, nici-când nu va avea ceva rezultat bun în activitatea sa. Pentru aprobarea din nou, din partea reuniunii și subținerii spre aprobare, în anul acesta s'a ținut adunarea generală în 7 Oct. st. n. despre care raportez pe scurt.

După ameză la 2 sa deschide adunarea prin rev. domn Toma Păcală, protop. vice-președintele Reuniunii care arată scopul întrunirii salutând membrii Reuniunii care s'au ostenit și s'au adunat la adunare, dechiară adunarea de deschisă între urări de să trăească, între aceste vine și spect. domn Nicolau Zigre.

Urmează apoi punctele din programă, constatatarea membrilor prezenți ș. a.

Di Vasiliu Sala propune ca adunarea să eșmă o deputațiune ca să invite la adunare pe mult iubitul și alesul nostru episcop Vasilie Mangra. Se alege deputațiune în persoanele: Ioan Pinter, Vasilie Sala și Petru Cipou, care de loc și merg.

Vasilie Sala prin cuvinte alese arată Ilustrității Sale dorința învățătorilor ca să-l vadă azi în mijlocul lor și roagă pe bunul Dumnezeu să li ajute, ca cât mai grabnic să ajungă în scaunul episcopesc, rugându-l să iee sub scutul său sfânta cauză a învățătorilor. Ilustritatea Sa le-a mulțumit pentru aducere aminte și le promise, că va face tot posibilul, ca învățământul să ajungă la limanul dorit.

Pentru conducerea protocolului se alege ca notar Avram Igna, învăț. în Ineu.

Să iau la desbatere paragraful din statute în special aceia la care și a făcut observările înaltul guvern la insistare inspectorului regesc. Apoi se începe o dispută vie din partea membrilor Stranț, Talvan,

Cipou, Firu și chiar Iustin Popoviciu din Meziad. Se primesc statutele în toată întregime lor cu puțină modificare, am observat, că dlor învățătorii le stă la inimă cauza învățământului, însă se poate observa că au rare conveniri științifice aici în Bihor unde avem puteri didactice apte dar le lipsește disciplina și zelul spre lucru.

Să cetesc rapoartele comisiunilor. Din raportul despre starea casei se vede că *taxe nime n'a solvit* și la capital s'a adaus numai interese, epsele însă s'au făcut, lucru trist că starea materială a reuniunii învăț. e așa mizerabilă; unde ar fi ajuns capitalul reuniunii dacă s'ar fi solvit taxele regulat? Pedecă mare sunt statutele neaprobată.

Nicolau Firu raportează despre starea bibliotecii care ne înfățișează o iconă și mai tristă având numai 2—4 cărți. La acest raport la cuvânt dl Petru Cipou, învățător care arătând însemnătatea bibliotecilor pentru individ singularic și pentru o corporațiune, biblioteca e un magazin de știință: din care omul ajuns odată la un grad de cultură trebuie să-și hrănească sufletul cu nectarul științei ear de nu, atunci ajunge la neștiință, timpindu-i-se mintea; recomandă a să primi propunerea comisiunii de-a i-se face apel către inteligența română, pentru îmbogățirea bibliotecii și votarea din cassa reuniunii în loc de 50 cor. numai 10 cor. din cauză că nu sunt bani numai puțin, să primește a se face apelul fără votarea sumei.

Dl Petru Cipou donează atunci 2 opuri istorice-pedagogice pentru ce i-se exprimă mulțumită.

Urmează propunerile făcute în scris către comitetul central de către dl N. Buda. Inv. în Lunca-spie din care unele a fost primite ear unele respinse.

Vasiliu Sala propune al se trimită adresă de aderință Ilustrității Sale Domnului Vasilie Mangra ales episcop a *veduvitei eparchii a Aradului și respingerea atacurilor nedrepte contra unui bărbat devotat cauzei și care s'a jertfit pe terenul bisericesc și școl. Adunarea o primește cu însuflețire și alege o comisiune pentru componerea adresei, care a și apărut deja în molt prețiosul organ politic "Tribuna Poporului" nr. de Duminecă 12 Oct. n. a. e.*

După aceste președ. Nicolau Zigre închide adunarea mulțumind Inv. pentru interesul manifestat față de cauzele școlare, rugându-i că precum să înmulțesc agendele școlii noastre conf. așa și zelul de activitate în mult cercatele noastre școli confesionale încă să se potențeze.

Vasiliu Sala mulțumește președinților pentru înțeleapta conducere urându-i mulți ani. Notifică și aceea că la unit învățătorii am observat, puțin interes față de binele comun, dară la mână cui voiesc aceia să ajungă școala? sau cui au înerezut ei să se îngrijescă de soarta învățătorilor? Dacă ei înșiși nu să vor îngriji de importanțele lor afaceri dela care depinde vaza și existența învățătorului român. Odată în an, cred că fiecare poate lua parte la adunarea generală și să fie cu paciență, unde

să pertractează afaceri care ating soarta învăț. Onoare învățătorilor care ne fac cinste prin purtarea și activitatea lor, stăud față de ori-care învățător al altor conlocuitori. Când vom publica în jurnalistica numele celor-ce nu să interesează, cred că vor cerceta adunarea regalat știind că mai întâiu oficiu apoi cele private. Pe viitoriu va reeși mai splendid călț învățatorimea este pătrunsă de importanța întrunirilor. Am așteptat ca să publice altceva decursul adun. dară văzând așa puțin interes față de public în tot, cum se face această la alte corporațiuni, m'am decis a-l publica rugând pe înduratul Dumnezeu să ne ajute ca prin silința școlii române să avem un popor cult și conștiință de dreptățile sale, de știință și progres. A.

Epilogul sfințirei școlii dela Peșteș.

Vicarul episcopesc, alesul nostru episcop Vasilie Mangra, condus de simțul și dorul, ce-l are față de poporul incredințat condus la sale, neputând a participa în persoană la actuala sfințire a școlii noastre din Peșteș, a încredințat ca mandatar pe asesc. consist. parochul din Oradea-mare Andrei Horvath, care a și efectuit ordinul primit.

Dar' vezi bine, oameni intriganți sunt ei în lume, așa nici această, nu le-a convenit unor oameni, conduși de ură și răzbunare.

Toate au decurs în ordine, când să apropie seara, și publicul să adună la o petrecere ce s'a aranjat din incidentul sfințirei. Oamenii pacinici dela fire, să bucurau de această ocaziune, și le părea bine, că cu o școală avem mai mult. Bucuria însă a fost conturbată — după depărtarea mandatului Andrei Horvath — prin nedemna purtare a notarului Alesandru Filip, fiul mai mare alui Teodor Filip, vestitului protopop. Și — ce a comis acest viteaz? Când era de față părintele Horvath, a tăcut tăcerea peștelui, dar' după-ce s'a depărtat la tren, a început a-l înjura pe părintele Horvath cociește.

Dar' și-a dat de om. Publicul de față s'a scandalizat de purtarea murdară a unui om, care să ține inteligent, și l'a făcut atent pe viteazul notarș Ales. Filip, că nu e lucru cinstit a defăima pe un om, care nu este de față. El și mai aspru înjura. Ce s'a întâmplat? Oamenii de bine văzând obrăznicia notarșului

Filip, nu l-au lăsat pe preotul Horvath, numai să-l dee în judecată. Așa a și fost, fiind osăudit la judecătoria reg. ung. din Aleșd.

Epilogul sfințirei școlii noastre din Peșteș, a fost osănda notarșului Filip, a omului, care de întrecut ce este, nu-și încapă în piele. Și-a dat însă de om. Așa trebuie. Bine a fost. Felicităm pe părintele Horvath, că nu s'a lăsat la un om îngâmfat, dar' dorim notarșului Filip Săndor din Lugoj, să învețe mores, neavând altă dată voie a să mai apuca de oameni, căci omul e om, dar' nu toți păpușe. Argus.

Adevărata cauză

ce ține pe loc, dezvoltarea interesului față de școală, la partea cea mai mare a învățătorilor noștri confesionali, și delăturarea ei.

(Urmare și fine).

Ni-să va zice că noi purtăm vina, că nu ne-am plâns și până acum. — Adevărat: căci copilul de nu plângă, mama țită nu-l dă.

Ei! dar când a ne plânge am vrut, ni-s'a pus pumnul pe gură și toate necazurile spuse ni-s'au redus la nula, ca neintemeiate fiind, de oare-ce acum ni s'a regulat salariul.

Este cunoscut cum omul din pricina sărăciei și lipsei este împins a comite câte fapte și lucruri necuvincioase ba chiar și rușinoase ca să nu se lase a pieri în miserie.

Așa și nouă lipsa, adică sărăcia ne-a adus și ne aduc pe cap atâtea necazuri de cari, ne-am plâns. Și tot ea este care nu ne lasă a săvîrși în tihnă cele necesare împlinirei chemării noastre. — Dacă salariul nu mi-l capăt la timp regulat să mi spună oî-cine, nu sunt silit eu a-mi căuta și alte ocupații laterale? — Ori doar să mă las a muri de foame? ...

Și până bietul învățător nu-și va putea împăca lipsele cu salariul său, n'are nimeni să-i mai impute că e rușinos a fi scriitor în cancelărie, vicematriculănt și în alte oficii de acest fel, când are timp liber. Păi ce să se facă dar' ? — Eu cred că mai onorific e așa, decât a lua sapa în spinare și a merge la lucru cu ziua în rând cu zilierii! — Căci în împrejurările de azi el e silit a face ori una ori alta din cele amintite. Dôr nu e nimeni păgân să nu creadă că așa stăm azi.

Plângerea Românilui.

(Din H.-Criștior.)

Foaie verde florii de mac,
De sărac ce sunt sărac
Nu știu Doamne ce să fac
Stau în loc și mă gândesc
Cum amar, să mă trăiesc?
Și porția s-o plătesc!
Că de dări și aruncuri multe
Nu mai am nimic prin curte.
Ba de dări și-aruncuri mari
N'am bucate în hâmbari.
Că bucatele le am dat
De-am plătit darea la stat.
Pus'au domni dări pe noi
Ca cum put jugul pe boi
Și ne strigă să plătim
Că de nu, vă jucăm!
Ear de cumva n'am plătit,
Domni la noi au venit
Ce-am avut, ne-au biculit
Și le-au dus pentru dare,
Nu ne-au lăsat nici de sare.
Domnilor dela putere!
Mai slăbiți dările grele
Că de cele multe dări
Trec săraci în alte țări
Și să duc să prăpădesc
Din pământul strămoșesc.
Vai de mine și de mine
De multe ori așa 'mi vine
Să mă duc în țări străine
Doar o fi cumva mai bine
Că aici în țară la noi
Sunt batjocuri și nevoi.

Comunicată de un: Sărac.

Sociabilitatea.

Lui Ibis.

„Vrei să nu fi stăin în viață?
Privește în jur de tine“.

Omul, după cum se exprimă Aristotel, e o ființă socială.

Secoli s'au scurs dela afirmarea marelui filosof, firea noastră neschimbată a rămas; încă și azi flește-care e avisat la societatea semenilor săi și va fi în etern.

Omul e singularic, ca individ, fiind rob trebuințelor continue, e o ființă nepatinoasă și slabă.

Pentru a putea da piept cu greul vieții constrins este a recurge la sprigina societății, condiția esențială a existenței noastre.

O putere internă, lăuntrică ne împinge firea noastră spre o viață cât mai desăvârșită, spre o perfecționare morală.

Pentru aceasta muncim decând ne naștem până murim și aceasta e idealul omenirei.

Privin mai de aproape viața noastră psihică eșm, că în internul nostru și-au iavorul, sorgința 2 instincte, instinctul individual și cel social.

Realizarea țintei, idealului nostru pendentă fiind de aceste instincte, deopotrivă avem a le mulțum.

Dând câmp liber instinctului individual încolțește în inima noastră iubirea de sine, egoismul.

Egoismul ca unul ce face pe om a să ocupa numai cu tine îl scoate din cercul semenilor săi și-l duce în singurătate.

Retras în cel mai prielnic a lui loc

cantă a se mulțumi numai pe sine, gustând din fel și fel de plăceri.

Dela o vreme se golește însă și cupa desfătărilor.

În inima lui se sălășlește disgustul vieții, căci singur fiind, îi lipsește hrana și spriginul recerut.

„Ca să iubești viața trebuie să iubești condiția esențială, care e societatea semenilor tăi; și ca să te iubești pe tine, trebuie să iubești pe cel prin care trăiești“.

Un adevăr de mare valoare.

E necesar deci ca interesul particular să-l supunem celui general, căci a trăi fără semenii noștri e cu neputință.

Omul sfirind al său lucru, simte necesitatea distragerii în cercul semenilor săi pentru recăștigarea puterilor psihice și fizice.

Pe lângă aceasta zace în natura omului ca bucuria și suferința, fericirea și nefericirea, a nu le purta singur, ci la toate împrejurările vieții a avea în jur de sine tovarăș, căci bucuria împărtășită e dublă bucurie, durerea împărtășită e jumătate durere“.

„Vrei să nu fi străin în viață? Privește deci în jur de tine“.

Al. Băieșan.

Baba Dochia.

De Riria.

A fost, se zice odată, — c'asa ne spune rindul — un mare împărat, ce închingându-și șeaua pe-un cal iute ca vântul, în lume a plecat. A zis să-l ducă șoimul,

precum îl duce gândul, spre un țarm de el visat. Și înșiră-a drumul, din zile făcând an, cu firea-i mult vitează. Prin smireuri de pădure, pe margine de lan mereu înăutează, când d'o-dată vede cum calu-i nădrăvan s'oprește — și nechează.

Atunci gîndește iute: nu-i vremea către seară! La ce stă murgu'n loc? Se saltă-ușor în aer, ținînd picioru'n seară; se prinde de mijloc; iar ochiul lui de vultur întinderea măsoară.... Își simte a lui noroc.

Căci ling-un toiu de apă ce țara în lung brăzdează în șovăiri de-argint, ce năiță o pădure cu virful în spre ameză; iar poalele-i s'alint în aurul din vale, belșugul ce vinează în al holdelor gînt.

Mai mîndru între toate e chipul unei fete cu ochi fermecători, cu mijloc de albină ușor încins cu bete sub sinu-i plin de flori. Marama cea subțire n'ascunde a ei plote ce rupte par din zori.

Ear vilnicul în valuri pe șolduri leneș curge, ușor de-i sapsă boiul. Bogata tinerete ce încă nu amurge, cu drag și-arată toiu. Pe unde ea coboară, în urmă-i codrul muge și plânge trist cîmpoiul.

Și ochii lui de o-dată în ținte chiar rămîn, privind la draga zînă. El simte într-o clipă pe sufletu-i stăpin izvorul de lumină și vede cu pripire cum dorul cel hain de inimă-i s'avină.

Poate vedea ori-cine, că toate relele numai din unul să trag. Acela trebuie în-lăturat, și cu el și celelalte fug.

La stupăritul rațional, îi e cunoscut ori-cui, că stupăritul rațional și slăbuț îi puze fagurii gata ba 'i da și nutremit, numai și numai ca să apuce putere bine știind el că în viitor 'i va aduce mare folos.

Așa și învățatorii noștri azi, au ar-zândă trebuință de o mai corăspunzătoare primire a salariului lor, ce li să tot impută că e regulat.

E de lipsă ca mai marii noștri, mai multă grijă să poarte de starea materială a învățătorilor și fie siguri, că întocmai precum arată pilda cu stupăritul, așa și la învățatorii noștri insuficiența pentru școală și progres, ar lua un având îmbucurător, bine înțeles în folosul celor-țe ne susțin. —

Atunci rapoartele încordate între preot și învățător ar înceta: Învățătorului atunci îi va da mâna a să provădea cu cele de lipsă carierei sale. Să va interesa de în-trunirile cu colegii săi în conferințe. Peste tot atunci insuficiența pentru școală ar fi în gradul prim la el, căci atunci n'ar trebui și n'ar fi silit a'și flămănta creierul atâta, cum și ce să dreagă ca să poată trăi. Atunci sfatul său va fi cu drag primit și în ochii poporului, nu va mai fi spine ca azi.

Deci dorința noastră ar fi: salariul sistemizat azi prin lege 300 fl. știind și noi că starea poporului nostru ne e mult umilitor, așteptăm însă a ni să da regulat, în rate lunare anticipative. Cincisenzăle asemenea să ni să asigure.

Cerem apoi un plan de învățământ modest adecă să ni să dea amăsurat ce să lucrăm, ca aceea să și implinim. În acest chip am fi noi consecuenți în chemarea noastră precum ni să cere. — Tot odată am putea cu ochi bun vedea și am ținea și de potrivă atunci o controlă severă, va apoi ca un Socrate, în liniște, fără măhnire, în cas că nu ne implinim conștiințios serviciul, suferim chiar și păharul destuturii.

Spunând dorește mai marilor noștri nu intenționăm ca să dea ordinații organelor bisericesti inferioare de a ni-o implini, ci 'i rugăm ca să mediteze asupra mijloacelor ce s'ar putea afla pentru luarea în mâna Domniei-lor salarisarea noastră, așa precum face statul, scăpându-ne de atâta blăstem și greutate ce îndurăm azi, prin modul cerșitoresc de salarisare ce avem azi.

Iar spunând aceste nu zic ca alții,

Pășește în spre dînsa, plecîndu-și capu'n jos și-i zice cu iubire; „Ușor m'ai scos din mîntu cu chipul tău frumos; voești să-ți fiu eu mire? Hai iute vin cu mine, copilă 'ncîntătoare, căci te-așteaptă Roma, ce mîntu, mult fericită, să-și pună înc'e floare pe sinu-i mîndru, Roma“.

Dar iată că s'aude un cal care aleargă, pămîntul sub copite părănd că vra să-l spargă. Un rege de o-dată stă'n fața lui Traian. Din briu el iute-și zmulge cumplitul buzduhan. El pare 'nalt și mîndru cu portul lui sumef. Privind cu ochi în pară viteazul călăreț. Îi zice cu urnie, căci el cu văzu-i spuse, că ochii de la zîină voinicul nu-și mai ruppe; „De unde ești străine? și iut-ai unde vii? Pe Decebal din nume să poată să nu 'l știți? Privește, am în mîna acest toiag străbun; pe cei cu glanduri rele știu ca să-i răpun.“

— Dacă-mi cunoști gîndirea, atunci Traian îi zice, de signr azi din două un cap trebu' să pice.

Se iau la luptă dreaptă voinicii amîndoi se luptă pin' la moarte cu rivnă de eroi. Norocul stă pe partea viteazului Roman... Pe Decebal îl culcă... Șiretul năzdrăvan anume arătase popasul lui Traian.

că nu vorbesc că a'și fi interesat doar stînd și eu așa rău, căci chiar de a'și sta și mai bine, totuși precum porunca biserică zice: mă intristez, de necazul deapro-pelui meu, ci din contră, mă bucur și eu văzîndu-l în bine și fericire!

Dă Doamne al puterilor și pentru noi o ușurare!

G. Maican,
învățător.

Spre luare aminte celor cari nu știu legi!

Pervova e o comună mică curat românească, are vre-o 120 familii cu vre-o 1200 suflete situată între munți și păduri seculare în cercul Bozoviciului, comitatul Caraș-Severin, unde foarte anevoe intră legile țării, drepturile cetățenești și stă-pânirile. — În 12-lea Octomvrie 1893 sub nr. 1030/1892 al Congregațiunii comitatense înută în Lugoj, s'au hotărî regularea ocupațiilor din islazete fostelor comune granițarești. — Expirînd termenul hotărî al congregațiunii comitatense încă în anul 1895, s'a trimis oficios din partea comitatului inginerii în cercul Bozoviciului pentru 15 comune, la regularea amintite-lor ocupații din islazetele comunelor de-oare-ce cercurile Caransebeș, Ohaba-Bistra și Orșova sunt toate demult gata cu regula-re, fără în cercul Teregovă mai sunt 4 comune, Lăpusniel, Bogotiu, Cuptore și Crișovez. La 1 Octomvrie 1902 au ajuns inginerii trimis din partea comitatului la Pervova. — În Pervova înflorea industria de lemn, de țigla de astrucat, de cărămidă de case frumoase, din Pervova se expeda anual mîntu 1 milion aproape țigla de astrucat case de 4—5 mil metri lemne de foc, și mai multe lemne de construcție, se înțe-lege prin purtarea bună a oamenilor de frunte din comună. — Poporul pervovan azi s'au răscolat în prostia lor că li-se va islazul, nu mai au încredere în lege, în stăpînire și în conducătorii comunei, ei s'au răscolat în modul cel mai suprem, care li va ruina cu totul, — căci nu voese a da lucrătorii după inginerii, nu voese a arăta ocupațiunea ca inginerii să poată face schița de plan pentru transcriere în cartea funduială, nu dau locuința nici pe plată inginerilor, precum nici de ale mîntu-cării, — dacă conducătorii comunei le vor-bește ceva în cauză pentru binele lor, îi bate noaptea cu petri, le sparge fereștile, le arde fărurile, îi amenință cu moartea și sunt prostii toate, și acestea devin din sălbăticia aceloră, care cred că legea țerei noastre e nimica înaintea lor, că pot ei ținea boata în mîna.

Protopretorele cercului Macasi, pentru siguranța inginerilor au trimis în comuna Pervova 20 de gendarmii, și 20 de lucră-torii străini ca să-și poată implini doto-rița față de stăpînirea comitatensă, pe speșele comunei respective, care speșe se urcă pe zi la 100—120 de coroane, pentru care speșe are a mulțami poporul pervovan numai aceloră răscolăți, și aceloră con-ducători ai comunei care au condus comuna pe la anul 1895—1896, căci aceasta regu-lare trebuia efeptuată pe cale frumoasă și onestă, cu înțelegere, și prejudecare cum au făcut comunele din cercul Caransebeșului, a Ohabei, a Orșovei și Teregovei fără 3 comune din cercul Teregovă, cărora le-au mers foarte rău.

Facem atent comunele care mai sunt neregulate cu cauza ocupațiilor, să nu facă prostia pervovenilor, a Cornearevei, Globul-Craiovei și Verendinului din cercul Teregovă la care s'au întemplat chiar omoruri, și speșele zădarnice ale comunei Cor-neareva s'au urcat la 32 mil de coroane, ear a comunelor Verendin și Globul-Craiova încă nu sunt date afară din partea comi-tatului.

În total fosta graniță au avut 99 comune și orașe, cu tot felul de oameni, esperți și neesperți dintre aceste 99 comune

și orașe numai aceste 4 s'au opus legilor, stăpînirilor, și conducătorilor, crezînd că ei sunt mai cu mîntu zicînd, că ce are comitatul a se amesteca la averea lor stră-moșască? Dapoi a cui e supra vegherea co-munelor, s'au doară comunelor nu le trebuie supraveghetorii? rușine destul, — ear rău de ajuns.

Pentru școală.

Deja înainte cu 15-ani s'a constatat necesitatea reparării edificiului școlii române din loc. Din lipsa de mijloace însă, s'a acoperit peste șindile cu scânduri, cari sub durată indicată, în fața soarelui și de ploa, nimicîndu-se total la cea mai lîză su-flare zefirică au picat pe stradă periclitînd pe trecuțașii. Te sfîș, ba îți era mai mare rușinea să o numești școală; dar te princau fiori să privești la coperișul ei.

Ajunsesem de vestea și disprețul ținu-tului cu o ruină de școală în mijlocul pă-durei. Tă-se sfășia inima de durere avînd nenorocirea să treci pe lângă ea și să o privești; părăndu-ți-se ca lăcămînd îți cere ajutorul.

Ba ce e mai caracteristic, autoritățile polițiene au și dispus interzicerea instrucți-unei într'însă, și așa țineam învățămîntul întrerupt, nu știu pe cîți ani.

Era timpul suprem să se ia inițiativa reparării, dar cum? Și cu cînd cel mai chemați își manifesta indiferențismul prin enunțarea: Nu ne pasă, nu avem nimic cu școala etc., și așa zîmbeau sar-castic, în detrimentul învățămîntului. Doamne iartă-i că nu știu ce faci! Cu un cuvînt nu mai era alta speranță decît sistarea în-vățămîntului căci 7—800 coroane nu se iau de fie undă.

În vîlmășăia aceasta ajuge la iveală ideea salutară de a se repara școala din seculul oamenilor bun de inimă; adecă a se cere un ajutor dela inclita Direcțiune a societății montanice Călană, să se deschidă o colecță și să se aranjeze petreceri în favorul școlii.

Ideea salvatoare a fost spriginită și s'ulevată cu călătura și entuziasm fără deosebire de confesiune și neam, în toate pă-turile societății noastre, cu excepțiunea unora cărora le poți zice cu conștiință li-nișită: „Din tine perirea ta Israel!“ Urechii au și nu aud, ochii au și nu vîd că nu este duh în gura lor, ci li împrumută din al altora care numai nu miroasă, ci...

Inclita direcțiune Călană ca de regulă prin seculul său moral și material la în-treținerea onor. domn Iuliu Scheltz magi-stru sîlvanistic a dovedit foarte mare gene-rositate față de școală.

Comitetul aranjator recrutăndu-și di-letanții din loc și jur, și alegîndu-și pie-sela: „Sărăcia Lucie“ și „Ruga dela Chișe-țu“ s'a constituit în modul cel mai solidar. Să înțelege că fiind și pe la noi indivizi cari călăresc pe coada demoniului, doritori de a sămîna vînt și a seceera furtună, suc-cedîndu-le a ne înstrăina cățiva diletanți am fost siliți a ne restrînge pe lângă piesa „Ruga dela Chișețu“, un monolog maghiar. Az ô üt (nebul) predat cu efectul rece-rit de dl Carol Reiner, un dialog foarte hîzliu (neguțătorul și hăbăucul), pre-dat de domnii N. Francescu, Iușeț, și N. Neagoe, preparand anul IV.

Petrecerea s'a ținut în 23 August st. n. cu rezultatul material îmbucurător de 167 cor. 10 bani din care detragîndu-se speșele de 67 cor. 10 bani, a rămas un plus de 100 cor. ca venit curat care s'a predat de-stinațiunii sale; ear rezultatul moral reese din aplauzele vii și frenetice ale publicului la adresa diletanților. Role mai însemnate au avut domnii M. Bobis, A. Bijan și S. Botescu, învățători, apoi I. Margan, G. Adam și T. Preda studenți. Cel 2 primii predănd cu multă rutină și istețime rolele hazlii: „Șloim preocupet de tirg“ și „Insură-țelul“ au încîntat publicul. Ceialalți s'au achitat de deobligămîntul primit în rood cât mai satisfăcător.

Rolele secundare le-au jucat cu dibăcie dl Petra Șirianu, N. Muntean și I. Olariu, acesta s'a destins cu deosebire ca conducător al corului bărbătesc din Margă, cu care a executat precis cîntările spăry-netoare piesei. Cu foarte mare zel, ambi-țiune și iubire de cauză și au predat role-le doamna Sofia Botescu, d-șoarele E. Bredicean, E. Jura, O. Păpășcu și T. Puiu.

Costumul național pitoresc a fost dep-lin reprezentat; cu deosebire a eselat co-stumele damelor, întărinđ couvingerea străi-

nilor, că damele române dispun de gust și istețime în ale lucrului de mîna.

Suma de 167 cor. 10 bani a incur-sa preț de intrare și suprasolvire dela domnii: George Milosevič, întreprinzător în Vadu-Dobri 20 cor.; Scholtz Gyula, magi-stru sîlvan și Dusan Milosevič câte 10 cor.; Lehner Károly, comerciant 5 cor.; Petru Cioran, Csiki N., jude de tablă și Reiner Gyula, apoi d-na Irma Lichifusz, câte 4 cor.; Doamna Theil, văduvă de jude de trib., d-nii Fuchs Kálmán, preot rom.-cat., Rütiger E., E. Wagner, Dr. Theil Al-bert, medic, Pahl Egon, Reiner Károly, inv., Nicolae Șirianu Talpar, August Schverin, Leontin Mirozolin, S. Mărtinescu, Codreni câte 3 cor.; Kari Karzer, colonel ces. și reg. în pens., Rozsa Antal, șef de gară, Rozamunda Zanzinger, E. Zanzinger, Porcser M., Holzmann Ferencz, câte 2 cor. 50 bani; Radocsay E., not. pens., Adam Faur, câte 2 cor. 25 bani; Balog István 2 cor. 20 bani; Ligeti Károly, farm., Grimm Bela, notar cerc, Lazar Țiapu, not. cerc., N. Pekul, Király Iossef, inspector, Rome Károly, Ko-tály N., M. Săbu Codrean, S. Botescu, învățat., Fakis Antal, ospetar, câte 2 cor.; Steiner Kristof, jude com., Farago K., în-vățător, Farago N., Wollmann N., Steiner, Hebenstreit N., Frumm Iózzef, vice-notar, Keimitzki Ferencz, Kostyal N., Beitz L.ó, Puiu Pavel, Deuts N., Gander N., I. Staumirescu, Lechner E., d-șoara Irma Ligeti, doamnele M. Bălănescu, M. Jian, și N. Me-yer, câte 1 cor.; Ana Vrăjitor, baronesa Geycz Sofia, Grau N. și N. Viadescu, câte 2 cor.; dl Ioan Velovan, preot gr.-or. român în loc, 1 coroană.

Colecția e în curgere, sumele deja sub-scrise garantează renovarea totală a școlii, la care vom reveni.

Sub conducerea on. domn Iuliu Scholtz, magiștru sîlv. a câștigat-o gratuit dl M. Șirbu, vigil erarial. Deosebit zel, entuziasm și dragoste de cauză a dovedit d-nii Scholtz, D. Mirozevič, Lazar Țiapu, L. Mirozolin etc.

Suntem prea convioși că de ar fi pre-tios interesul cauzei, succursal mai multor marimioși, foarte puțin vor fi fost așa slabi, de anger să-i denege serviciul.

Disprețul și indignațiunea oamenilor de bine să fie cu acei slabi de anger; ear spriginitorilor cauzei noastre, le mulțamim din adăncul inimei, rugînd pe atotputer-nicul Dumnezeu să le răsplătească faptele după merit.

Atât partea teatrală cât și jocul a fost foarte însușățit, ear dragostea și buna în-țelegere între participanții de deosebite na-tionalități a fost simbolul unui balsam rē-coritor, care împrejurare le servește frun-tesilor spre onoare. Reușita (în batul tim-pului nefavorabil) a fost peste așteptare. Dee Dumnezeu să fie tot așa.

Ruseberg, 1902.

B.

Reclama-Montană.

Deși au trecut cinci ani de când am citit în ziare că vor trece școalele noastre române la stat, poporul nostru de doi ani au lucrat incertu, ca să-și facă școală confesională. Făcut-a poporul diferite pe-tițiuni și tot înzădar; știm noi cu toții că pentru-ce nu ni-s'a făcut pe voie.

Noi atragem atențiunea domnilor în-vățători cari vor competa la noi, că numai aceia vor fi luați în seamă, cari posed bine arta musicală: să știe clavier, armonica și violina, ca să poată conduce corul care numără 80 de cîntăreți în cor mixt. Până acuma am fost foarte mulțamiți cu dl în-vățător Iosif Velceanu și îl rugăm și pe această cale publică, ca să fie atât de bun și se competeze și ne-am bucura dacă l-am avea ear la școala noastră confesională.

Un membru.

Din Sânt-Miclăușul-mare

Onorată Redacțiune!

Subscriși locuitori ai comunei Sânt-Miclăușul-mare venim a Vă ruga, să bine-voiiți a publica în preștinul ziua ce redi-giați prezenta noastră plânsoare.

Conlocuitoriul nostru Dl Virgil Ni-colicci înainte cu 4. ani ni-a adus vestea, ca să ne unim și să formăm o societate funebrală și tot-odată ai-a propus, a ne

alături sub nume de filială la Vechea asociațiune funebrească rom. din Elisabetinul Timișorilor. Stăruind acest brav conlocuitor între noi, ne-am învoit după ce am înțeles că dânsul ne va fi ca încasator aci în comună, având noi mare încredere într'insul. — La stăruința D-lui V. Nicolici apoi prin contribuțiile noastre ale membrilor de aici, și pe lângă un mic ajutor din partea asociațiunii matre, ne-am pro- văzut cu recvisite frumoase — steag și mășele pentru casuri de lumormentare. Ast-fel, stăruind acest brav bărbat din inimă și ostentnd din toate puterile sale a lucrat intratăta, în cât numărul membrilor filialei noastre în scurt timp a crescut la un număr considerabil, cu toate că în comuna noastră se mai află două societăți de felul acesta.

În primăvara anului curent a și fost emisă (în partea asociațiunii matre o comisiune de 4, în persoanele dl Dr. A. Cosma, T. Marian, E. Andreescu și M. Oprea, cari au luat parte la parada făcută cu sfințirea numitorilor recvisite. Era o bucurie nespusă și dl V. Nicolici a fost mult lăudat pentru stăruințele Sale. — De atunci filiala a progresat. — Ce s'a întâmplat însă? făcându-se o revisiune a filialei prin d-nii: A. Teran și A. Kastelits ca eșmiş, aceștii d-ni ar fi aflat că încasatorul n'ar fi purces corect cu încasarea premiilor (evotelor), — din cauză că dânsul nedispunând de marce ar fi primit banii dela membri fără a le fi lipit marcele respective pe libele. — În loc ca d. eșmiş să-l fie îndrumat că cum ar avea să porceadă în serviciul său încă nu bine cunoscut, au amănât timpul și provocându-l a se înfățișa în Timișoara mai de multe-ori, au constatat că nu s'a făcut nici o pagubă, nici o defraudare; dar înțelegând dânsul apucăturile personale ale dl membri din comitetul central al asociațiunii, a dat răspunsuri meritate. — Acestia nu mai voesc a-i da marce și după două luni îl suspend din funcția sa de încasator sub motivul că: nu s'a purtat corect. În acest interval — se înțelege — membri filialei nu și-au solvit cvotele. Vine acu Onor. Comitet central și denumește de încasator un bărbat care până aci n'a fost nici membru în asociațiune și în care noi nu avem nici o încredere.

La 18 August c. am așternut On. Comitet central un protest contra pașilor săi cu 70 subscrieri; în urma acestui protest se esmite o comisiune în fața locului în persoanele dl: I. Marian și A. Kastelits, cari convocându-ne ni repoartă decisiul comitetului central și ne propun împăcarea ast-fel; dacă pentru fostul încasator V. Nicolici s'ar afla doi membri, cari ar garanta și dacă membrii îl voesc, poate funcționa și mai departe ca atare. La din contră, dacă nu, adunarea filialei se candidese din partea sa trei indivizi dintre membrii, și comit. central va denumi unul din tr'înșii de încasator.

Cu datul 28 Aug. c. ținând noi de nou o adunare, s'au învoit și subscris în loc de 2, 4 membrii cu stare bună ca jiranți pentru dl V. Nicolici; afară de aceasta, dânsul, Nicolici, a mai alăturat și 4 acțiuni ale sale în valoare de 400 cor. dela casa de păstrare numită: „Német-nagy-szi-miklósí takarék pénztár“.

La toate aceste însă ce a răspuns On. Comitet centr., că pe fostul încasator nu-l mai tolerează, ci ne rămâne de atare Sauter, adecă cel numit de Comit. central resp. de biroul asociațiunii centr., în care noi, cari îl cunoaștem, n'avem nici o încredere.

Intrebăm noi: oare și la astfel de asociațiuni se folosesc oameni, cari au protecție?

La 18 Septemvrie am arătat On. Comitet centr. prin o hârtie, ce abuzuri a făcut și face față de noi: cum ne amână timpul pentru răspunderea cvotei lor, cu scop ca mai apoi — precum deja am fost amenințați — să ne pierdem dreptul de membri ai asociațiunii — pentru în-

țânziere; cum se resping și batjocuresc oamenii cari au muncit pentru câștigarea de membri și înființarea filialei. Și așa așternând toate plângerile noastre, prin subscrierea alor 69 de membrii am cerut și pretins convocarea generală extra-ordinară a asociațiunii, prin președinte, în înțelesul §-ului 30 din Statutele asociațiunii și așternerea aceleia a toate plângerilor noastre. — Dl președinte nici până în ziua de azi nu ne-a învrednicit nici de un răspuns.

Mai apoi ne-am întrunit 20 înși și rugat pe fostul încasator a ni trimite cu posta franco — pe spesele noastre-libelele și banii (79 cor.) pentru solvirea cvotelor restante, ca să nu restăm pe timp mai îndelungat și să ne pierdem dreptul de membri. Totodată am oferit ca procentele (7 cor. 90 fl.) ce ar cădea ca provisiune încasatorului — ca să se folosească în fondul de rezervă al asociațiunii.

Ce s'a întâmplat însă? Dl președinte înapoiază atât banii, cât și libelele fără ca să le fi primit dela postă.

Cu ce drept respinge dl președinte și nu acceptează solvirile noastre? Oare dacă solvim noi atât cvotele noastre, cât și spesele postale, trimițând directe la centrală și încă și provisiunea încasatorului o oferim în fondul de rezervă, nu e tot una? Oare noi suntem deobligați către încasatorul nou nepăcât și nu către Asociațiune?

Judece Onor. public cetitor din cele mai sus înșirate, merită ca pentru societăți de aceste românești să se mai întreprună cine-va? Când în filiala unei asociațiunii, numită românească, și această filială înființată tot prin inițiativa și sirguința unui român — se denumește de încasator un neamț, de profesiune bărbier, om fără nici o trecere, ba fără nici o încredere? — Se mai poate zice că această asociațiune ar fi română? — Și cine e cauza? Nimene altul, decât conducătorii din fruntea ei.

Noi subscrișii membrii din filiala din Sânt-Miclăușul-mare a vechei asociațiunii funebrească române din Elisabetinul Timișorilor desfidem pe ori care român cu simț de onoare, a se feri de ast-fel de societăți, la cari poți avea datorință, dar drepturile și-ze de neagă chiar și la facerea ori schimbarea de statute, precum și la punerea de peatră fundamentală și altele de acest fel. Am zis.

Virgil Nicolits, Rista Funaru, Boros Sandor, Pérovits Dusan, George Bogdan, Andrei Voicița, Andrei Zivan, Savu Tirvenka, Ilia Tolanița, George Bobos, Nicolai Blas, Cusman Sarafolán, Ioan Steau, Procop Zomborean.

Două excursiuni.

Singruiele două expedițiuni cari au mai rămas în regiunile arctice, aceea a lui Peary și aceea lui Sverdrup, erau așteptate în toamna aceasta.

De alt-fel soarta locotenentului Peary nu pricinia nici o temere; dimpotrivă, soarta lui Sverdrup era dintre cele mai nesigure.

Sverdrup întovărășise odinioară pe Nansen cu Fram și plecase în 1898 cu același vas. În 1899 s'a avintat în vasele regiunii necunoscute cari se întind dincolo de insulele Parry, la nord-est de baia Baffin. De atunci nu s'a mai auzit vorbindu-se de dînsul. Erau multe motive de a se crede că, împreună cu vasul și cu cei cinci-spre-zece tovarășii, a fost de veci îngropat în misterul arctic. Totuși, Sverdrup avea provisiuni pentru trei ani și până la sfârșitul toamnei viitoare amicii săi nu desnădăjduiau de a-l mai vedea.

De odată, acum în toamnă la 19 Septemvrie stil nou, Fram eșind de odată din necunoscut apără în fața portului Hangesund din Norvegia și ceru un pilot. Câte va ceasuri mai târziu, intră în port.

Sverdrup era pe bord viu și sănătos. Norvegienii nu sunt popor sgomotos, totuși o mulțime enormă se adună pe cheirile portului și aclamă cu entuziasm pe cu-

ragiosul căpitan care sosise când nu era așteptat.

În timpul celor trei ani cât a dispărut, Fram a fost fără încetare închis în ghețurile din Vuessund. Echipajul a încercat în zadar să-l deschidă un drum cu dinamita; era cu neputință de a-l mișca. În acest timp provisiunile se terminară și scorbutul începu să bântuie.

S'au ucis mai mult de 100 de foce cari au servit de nutriment membrilor expedițiunii.

Medicul expediției muri cel dintăiu, apoi mecanicul. Sverdrup îngriji însuși pe bolnavi și luă parte activă la cele mai grele lucrări. Disciplina a rămas perfectă și înțelegere absolută în tot timpul expediției.

În sfârșit, în Iulie 1902, un puternic curent de sud topi blocurile de gheață. Era timpul suprem: nu mai rămăsese nici o provisie pe bord. Fram părăsi Godthaeb (Groenlanda) la 16 August 1902.

Puțin după plecare, taburile conducătoare ale căldărei cu abur s'au spart, și echipajul vasului a fost silit să se servească de pânze.

Apoi vasul a atins fundul mării și a suferit și alte multe accidente; cu acest prilej Fram s'a arătat ca un excelent bastiment.

Expediția a însemnat pe chartă noi și mari întinderi de pământ. În timpul iernii 1898 — 99 Fram era la 76°29'; în iarna următoare rămăsese în același loc, dar în iarna 1900 — 1901 atinsese 76°48'; în 1901 — 1902 s'a reintors la 76°40'.

Intreita iernare a lui Sverdrup în ghețurile polare nu a fost, așa dar, fără folos.

În același timp, americanul Peary se întorcea, de cea-altă parte din încercarea sa de asemenea zadarnică, de a ajunge la Pol.

Peary este de alt-fel un veteran al expedițiilor polare. A parcurs Groenlanda în lung și în lat de doi-spre-zece ani în șir în 1901 a avut un picior rupt, și corpul pe jomătate înghețat în 1883; un an după aceasta era aproape să moară de foame într-o călătorie cu adevărat epică. Acum patru ani s'a rătăcit prin Groenlanda și s'a ales picioarele înghețate. Tovarășul său de călătorie, pentru ca să oprească cangrena, i-a tăiat șapte degete de la picioare cu un cuțit de bucătărie. În momentul acela Peary se găsea la 400 kilometri de coasta și de vasul său. Iși poate închipui ori-cine ce trebuie să fi fost călătoria de întoarcere. Când a ajuns la bord, a trebuit să se înceapă operațiunea de la picioare din nou.

Aceasta nu l-a împiedecat să plece din nou în 1900 și să atingă latitudinea de 83° și 50'. În sfârșit, nu sunt încă știri precise despre ultima sa expedițiune. În tot timpul celor doi spre-zece ani de expedițiuni, Peary n'o avut alt tovarăș de cât pe un negru anume Henson; întreg bagajul său era transportat de zece sănișii cu câini. O cantitate oare-care de provisiuni a fost ascunsă pentru dinșii la Fort Conger și la capul Hecla. Peary socotise că va ajunge la Pol cu provisiunile pe cari le-a dus și la întoarcere să mănânce câinii cari îl părăseau la ducere, din timp în timp.

Peary e în vârstă de patru-zeci și cinci de ani.

Ultimele știri despre nereușita expediției au sosit de la capul Breton.

Aceste știri anunță că extrema limită atinsă de Peary e situată la 83°17' latitudine nordică, în direcțiunea de nord-vest a capului Hecla.

Locotenentul Peary este încredințat că polul nord se poate atinge în sanie, cu condiția însă ca expediția să pornească dintr'un punct potrivit. O expediție echipată în acest scop ar trebui să-și stabilească cartierele de iarnă la latitudinea de 83°.

Exploratorul ar fi parcurs în sanie o distanță mai mult de cât îndestulătoare pentru a atinge polul, dacă și-ar fi început călătoria în sanie de la această latitudine și regretă că nu are la îndemână mijloa-

cele necesare pentru a 83° în sanie. În acest caz ar merge să erneze la capul Hecla, în insula Savino sau la Etah.

La Pol nu este mare liberă, și nici marea perpetu înghețată, cu toate că apa mării este aproape în permanență acoperită de gheață.

Locotenentul Peary a dovedit că litoralul Groenlandei este uscatul cel mai septentrional al globului; dincolo de Groenlanda nu e de cât Ocean. Exploratorul american ocolise încă în 1900 litoralul nord al Groenlandei.

Expedițiunea locotenentului Peary, ca și aceea a ducelui Abruzziilor, confirmă faptul că polul se află înconjurat de o mare aproape incontinuu înghețată, dar ale cărei ghețuri sunt într'o perpetuă și lentă mișcare.

Gloria expedițiilor arctice rămâne, așa dar, ducelui Abruzziilor, care a atins latitudinea de 86°33', trecând cu 15 minute, adică cu 19 mile, punctul extrem atins de Nansen.

Dar pentru biserică.

Românii ortodocși baștinași din Beiuș totdeauna au știut să prețuiască biserica lui Dumnezeu, după cum dragostea creștinească și împrejurările i-au lăsat, totdeauna au contribuit cu daruri frumoase, de câte-ori a fost vorba de ajutorarea bisericii. Casul de față este cu atât mai mareț, nobil și creștinesc, într'u cât acum n-au contribuit ajutoare bisericii din loc, ci altei biserici, care e sub jurisdicțiunea protopresbiterului din Oradea-mare. E vorba de biserica din Bucium. Poporeni de acolo au edificat o bisericuță, dar cheltuielile fiind mari, nu le-au ramas bani pentru ornarea ei. N-aveau către cine să se adreseze, erau cu totul desperați. Atunci întreprinzătorul de edificiu dl Melentie Poenar i-a mângăeiat cu vorbele: „Nu vă supărați poporeniilor căci eu mă voi duce la Beiuș, este la noi o doamnă marinimoasă, cu numele Maria Waltner n. Cosma; o voi ruga ca să vă ajute“. Așa a și făcut. A mers la Beiuș și la stăruința d-nei Waltner dl Poenar s'a adresat și la alți poporeni cu următorul apel:

„De oare-ce cu ajutorul atot puter-nicului Dumnezeu, poporeni din comuna Bucium din slabele lor puteri și-au putut edifica o modesta bisericuță, și atât biserică cât și ei săraci fiind, nu sunt în stare să o împodobească cu nimic, pentru aceea îmi iau îndrăzneală a vă ruga pe toți cari vă interesați de casa lui Dumnezeu, ca să contribuiți din ce v'a dat Dumnezeu, atât, cât vă lasă inima, împrejurările și dragostea către biserică“. Vorbele n-au ramas fără efect. Darnicii Beiușeni s-au grăbit cu obolul lor. Lista marinimoșilor e următoarea; dl Dr. Negrean a cumpărat ornamente pentru altar 110 coroane, d-na M. Waltner două sfeșnice (12 cor.) d-na N. N. 2 luminare, icoana Maicii Domnului, și icoana lui Isus (21 cor.) dl George Ardelean o icoană (7 cor.) dl N. Cristea Cina cea de taină (7 cor.) dl A. Ardelean lumină (2 cor.) eară d-na Sofia Szilágyi de (4 cor.) dl P. Bodnar 2 lumină (3 cor.) dl R. Corci și I. Cosma 5 icoane (6 cor.) d-na E. Popluca perdele (5 cor.) ear d-na M. Poenar (3 cor.) d-na M. Pantea o măsurită, (4 cor.) d-na I. Bodnar 2 icoane (2 cor.) d-na I. Gyuriczai o frumoasă candela, d-șoara Luisa Papp, ștergare pentru potir (2 cor.) Fostul jude din Bucium, Ioan Veliciu a cumpărat un policandru (20 cor.).

Primească marinimoșii cele mai sincere mulțumiri pentru nobilele lor fapte. Laudă lor, pentru mărita faptă.

Pe cât ne bucură pentru astfel de creștinești fapte, cu atât ne supără, când ne sosește vestea, că conducătorii bisericii au fost cât să poate de indiferenți.

Argus.

ANUNȚ.

Subscrisul îmi permit a anunța cu stimă P. T. Public din Oravița și jur, că am deschis de mai mulți ani în casa mea proprie vis-a-vis de casa lui Mediu un

Atelier pentru haine bărbătești

și că cunoștințele mele în croit și executare fină ce mi le-am câștigat în decurs de mai mulți ani în capitală, mai ales la croitorii de curte, unde am fost în condiție, mă pun în poziție de a putea servi pe On. mușterii cari mă vor onora cu comande cu croiul cel mai nou englez și francez.

Rog în special cu umilință inteligența română — și cu considerare la faptul că sunt român — să binevoiască a mă onora cu comande de toamnă și de iarnă.

Pentru serviciu real și efeptuire solidă garantează

Cu toată stima

P. COLARIU,

croitor,

în casa proprie, strada principală.

854 1-4

Asigurați: viață, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morții, spese de înmormântare!

Agentura principală în Arad

A BĂNCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALĂ SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primese oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichș, Bihor, Cenad, Caraș-Severin, Timiș și Torontal și le efeptuează pe lângă cele mai favorabile condițiuni:

- 1. În ramul vieții: capitale cu termin fixe, rente, zestre pentru fetițe, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment în ziua morții întemplate;
2. În ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ș. a.;
3. Contra furtului de bani, bijuterii, valori, haine, reovisite ș. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, cucuruz, ovės, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, himef, nutrefuri, tabac ș. a.

Deslușiri se dau și prospecte se pot primi la agenturile noastre locale și cercuale mai în flește-care comună și direct prin

Agentura principală „Transsylvania“ în Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 399.

423 —104

Asigurați contra furăturilor prin spargere: bani și toate aveți de preț!

Institutul de credit pe pământuri în Sibiu.

(NAGYSZEBENI FÖLDHITELINTÉZET.)

Pe lângă condițiunile cele mai avantajoase dăm împrumuturi ipotecare

cu amortisare pe 30 1/2, 38, 40 1/2 și 50 ani în rate de jumătate de an, în cari se cuprinde plățirea atât a cametei, cât și a capitalului.

Împrumuturile se plătesc cu bani gata în valoarea nominală a scrisurilor ipotecare.

Arangarea împrumuturilor o efeptuește încredințatul nostru

Szücs F. Vilmos în Arad

care poate da totodată toate deslușirile.

Institutul de credit pe pământuri în Sibiu.

(Nagyszebeni Földhitelintézet.)

Provocându-mă la anunțul de sus, rog onor. public doritor de împrumuturi ipotecare, ca și pân'acum și de-acum să se adreseze cu încredere la mine cu afacerile sale; principiul meu a fost și rămâne același, ca să prestez publicului în todeauna un serviciu solid.

Speșele de întabulare la dorință le anticipez; onorariul meu urmează ulterior.

Cu stimă:

Szücs F. Vilmos

Institut de credit pe imobile și pământuri

în Arad, Piața Boros Béni nr. 22 (Casa Spielmann)

(Etagul I.)

Pentru răspuns binevoift a alătura o marcă de 10 fileri.

784 —9

Mersul trenurilor.

Valabil dela 1 Octomvrie 1902.

Valabil dela 1 Octomvrie 1902.

Table with train schedules for Arad - B-dapesta and Arad - Teiuș. Columns include Tur, Retour, Gara, and various train types (Accel., Pers., Mixt.).